

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 811.111:378

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14762198>

Особливості викладання іноземної мови студентам права

Довгополова Ганна Геннадіївна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін,
Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ,
40007, м. Суми, вул. Миру 24, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-3157-0973>

Прийнято: 12.01.2025 | Опубліковано: 29.01.2025

Анотація. Викладання спеціалізованої іноземної мови має свої особливості, що пояснюється необхідністю враховувати лінгвістичні реалії вживання профільної термінології в різних мовах, а також соціокультурними умовами її формування. Мова права за своєю суттю є технічною мовою, яка відрізняється від інших технічних мов, таких як математика чи фізика, оскільки вона прив'язана до національної правової системи та має власну вузькоспеціалізовану термінологію. Крім того, викладання юридичної англійської чи іншої іноземної мови пов'язане з багатьма проблемами: відмінності в культурному дискурсі, базові знання, велика кількість словникового запасу, що необхідно засвоїти, складні граматичні структури, прийменники та артиклі тощо. Мета дослідження: Проаналізувати особливості викладання іноземної мови та термінології студентам юридичних спеціальностей. Кінцевим результатом навчання юридичної англійської є оволодіння студентами майбутніми правознавцями вміння будувати промову та розуміти й тлумачити іноземні юридичні тексти за допомогою специфічної термінології та лексики. У цьому контексті корисним є заохочення до обговорення ситуацій та рольові ігри, щоб покращити навички усного висловлювання здобувачів. Відмінним методом

розвитку навичок аудіювання за відсутності носіїв мови є відео- та аудіоматеріали. Використання аудіолінгвального методу в навчальному процесі виявилось дуже ефективним у досягненні цілей спілкування. Таким чином, викладачі повинні розробляти різноманітні види вправ для студентів і застосовувати їх під час перегляду або після перегляду відео з метою поглиблення їх аудіолінгвальних навичок. Крім того, вивчення мови є більш ефективним, коли воно інтегроване у вивчення права, а не окремо від нього чи як доповнення до нього. Це означає, що мова не вивчається ізольовано, а лише в прямому зв'язку із завданнями, які студенти повинні виконувати під час роботи або навчання на юридичному факультеті. І мовний фокус впливає з фактичних юридичних матеріалів, які використовуються.

***Ключові слова:** іноземна мова, викладання іноземної мови, юридична термінологія, майбутні юристи, мова права, методи викладання.*

Peculiarities of teaching a foreign language to law students

Hanna Dovhopolova

Candidate of Pedagogical Sciences, Docent, Docent of the Department of Humanitarian Disciplines, Kharkiv National University of Internal Affairs Sumy branch, 40007, Sumy, Myru St. 24, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-3157-0973>

***Abstract.** Teaching a specialized foreign language has its own peculiarities, which is explained by the need to take into account the linguistic realities of the use of specialized terminology in different languages, as well as the socio-cultural conditions of its formation. The language of law is inherently a technical language that differs from other technical languages, such as mathematics or physics, since it is tied to the national legal system and has its own highly specialized terminology. In addition, teaching legal English or another foreign language is associated with many problems: differences in cultural discourse, basic knowledge, a large amount of vocabulary that*

needs to be mastered, complex grammatical structures, prepositions and articles, etc. Purpose of the study: To analyze the features of teaching a foreign language and terminology to students of legal specialties. The end result of teaching Legal English is that future legal students will be able to construct speech and understand and interpret foreign legal texts using specific terminology and vocabulary. In this context, encouraging discussion of situations and role-playing games is useful in order to improve the oral skills of the candidates. An excellent method of developing listening skills in the absence of native speakers is video and audio materials. The use of the audio-lingual method in the educational process has proven to be very effective in achieving communication goals. Therefore, teachers should develop different types of exercises for students and apply them during or after watching the video in order to deepen their audio-lingual skills. In addition, language learning is more effective when it is integrated into the study of law, and not separately from it or as a supplement to it. This means that the language is not studied in isolation, but only in direct connection with the tasks that students have to perform while working or studying at the law school. And the language focus follows from the actual legal materials used.

Keywords: *foreign language, foreign language teaching, legal terminology, future lawyers, language of law, teaching methods.*

Постановка проблеми. Процес оволодіння майбутніми юристами іноземною мовою відрізняється від оволодіння нею на побутовому рівні. Мова права є технічною мовою, яка відрізняється від інших технічних мов, таких як математика чи фізика, оскільки вона прив'язана до національної правової системи та має власну вузькоспеціалізовану термінологію. З огляду на це викладання потребує підходів, акцентуалізованих на студентів, на його повсякденній зайнятості (в умовах дистанційного навчання, наприклад) з точки зору того, що може його зацікавити у вільний час та що може бути для нього доступним в аудиторії та поза нею.

Сучасний підхід до навчання іноземної мови студентів – майбутніх юристів потребує розширення робочих програм за рахунок модулів для асинхронного оволодіння навчальним матеріалом. Створення модулів для асинхронного опрацювання є складним і трудомістким. Вони вимагають технічних знань, а також здатності розробляти навчальну програму таким чином, щоб інтегрувати право, мову та педагогіку, орієнтовану на студента.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мова права використовується в комунікативних ситуаціях, для петицій, позовів тощо. Адвокати, судді, присяжні, професори права, а також у спілкуванні між юристами та неспеціалістами або широкою громадськістю [10]. Згідно з останніми дослідженнями, однією з найбільш проблематичних особливостей правового дискурсу є те, що він «невидимий» [7]. Можна стверджувати, що найсерйознішими перешкодами для розуміння є не лексика та структура речень, які застосовуються в законі, а невизначені умовності, за якими функціонує мова [6, р. 7].

Якщо студенти можуть відвідувати курси права, які проводяться іноземною мовою, переваги є неоціненними з точки зору порівняльного права. Тексти іноземного законодавства можна читати в оригіналі. Правова культура може передаватися багатьма способами, які не є окремим предметом курсу, а передаються через посилання, які часто є неявними. Крім того, перекладений закон створює безліч проблем, у тому числі майже неможливість уникнути неточностей [3].

Особливості викладання іноземної мови студентам-юристам є предметом численних досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців [2; 5; 11; 15]. Природа засвоєння мови така, що оволодіння мовою неможливе без багаторічного безперервного вивчення. В умовах юридичного університету курс іноземної мови здебільшого триває лише два-три роки. Проте юридичні університети можуть зробити внесок у викладання іноземної мови та можуть запропонувати багато корисних знань студентам юридичного факультету,

включно з тими, хто раніше не набув навіть базових навичок іноземної мови [8, р. 760].

Залучення додаткових спеціалістів, створення додаткових навчальних модулів, а також використання особливих гнучких методів викладання може значно посилити потенціал вивчення іноземної мови майбутніми правознавцями в вишах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Варто визнати, що видається проблематичним навчити вільному мовленню в межах навчальної програми юридичного факультету та короткого часу, протягом якого студенти вивчають іноземну мову у виші. Це вимагатиме набагато більш тривалого і безперервного вивчення однієї іноземної мови. Потенційний внесок даної статті в теорію та методіку професійної освіти полягає в обґрунтуванні та доповненні нових підходів та методів викладання іноземної мови для студентів права, які дають змогу значно вдосконалити лінгвістичні навички майбутніх юристів, а отже, потребують додаткового дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження: вивчити особливості навчання іноземної мови студентів права, проаналізувати та розкрити зміст сучасних інноваційних підходів до навчання, які сприяють підвищенню мотивації до опанування іноземною мовою та, відповідно, розвитку самореалізації студентів у юридичних закладах вищої освіти. Результатом навчання юридичної англійської має бути надання студентам здатності формулювати мовлення за допомогою конкретної термінології та розвиток їхнього мислення про право.

Виклад основного матеріалу дослідження. Хоча різні культури можуть мати різні погляди на роль юристів і значення юридичної професії, розширення бізнесу та глобальної економіки вимагає глобалізації юридичної практики. Наразі клієнти, які живуть у різних частинах світу, шукають поради, які включають знання та досвід у більш ніж одній правовій системі. Таким чином, юристи повинні отримати належну кваліфікацію під час навчання в закладах

вищої освіти. Щоб задовольнити потреби юридичної професії, що розвивається, сучасні дослідники зосереджуються на розробці конкретних програм і теорій, пов'язаних із правом, для навчання студентів іноземної мови [1]. Щоб досліджувати й набувати юридичних навичок, які є вирішальними для юридичної практики в глобальному багатонаціональному середовищі, а також вдосконалювати форму усного та письмового спілкування, студенти повинні мислити тією ж мовою, якою вони займаються юридичною діяльністю.

У навчанні іноземної мови майбутніх юристів успішність залежить від багатьох факторів: використання автентичних юридичних текстів, лінгвістичні особливості, характерні для юридичних текстів, і вивчення нової юридичної лексики. Проте практика викладання іноземної мови для студентів юридичних спеціальностей показує, що викладачі іноземної мови стикаються зі складною проблемою, коли студенти більше зосереджуються на юридичних предметах.

На етапі розробки структури курсу юридичної англійської мови необхідно враховувати факт, що здобувачам необхідно надати інформацію про правову систему. Примітно, що викладач повинен повністю усвідомлювати проблеми, які може створити такий підхід. Коли від студентів вимагається обговорювати правову систему своєї країни англійською мовою, їхні висловлювання неминуче перекладаються іноземною мовою. Незважаючи на вільне та точне володіння англійською мовою та здатність залучати, розвивати та підтримувати розмову на широкий спектр тем, студентам переважно дуже важко думати англійською мовою про правову систему своєї країни. Чудовим результатом навчання юридичної англійської є надання студентам здатності формулювати висловлювання за допомогою специфічної термінології [4, р. 143]. З огляду на це викладачам варто заохочувати обговорення та рольові ігри, щоб покращити навички усного мовлення майбутніх правознавців. Щоб належним чином працювати в галузі міжнародної юридичної англійської мови, студенти повинні вміти розвивати юридичний словниковий запас за допомогою юридичних

текстів і висловлюватися, надаючи усну юридичну інформацію англійською мовою [13].

Відмінним методом розвитку навичок аудіювання та досягнення комунікаційних цілей за відсутності носіїв мови є відео. Аудіоматеріали дають широкий простір для складання вправ різного типу (множинний вибір, заповнення пропусків, завдання вірно/невірно, короткі есе тощо) і використання їх під час перегляду або після перегляду відео.

Ще одна проблема, з якою стикаються викладачі, полягає в тому, що, незважаючи на те, що студенти повинні мати принаймні середній рівень англійської мови, існує багато ситуацій, коли вони мають різні мовні рівні та досягають спільної мети вивчення юридичної термінології та ознайомлення з англійською мовою з різною успішністю. У такому у випадку застосування навіть типової юридичної термінології на практиці стає великим викликом для студентів.

По-перше, студенти повинні пройти складний шлях перебудови способу мислення на природну мову країни, мова якої вивчається. По-друге, студенти повинні взяти на себе зобов'язання трансформувати своє мислення та письмо, пов'язане з правом, у форму, прийнятну для юридичної спільноти країни, мова якої вивчається. Це передбачає використання належної автентичної юридичної термінології [9, р. 17]. У цьому контексті дуже ефективним бачиться проведення бінарних занять разом з викладачами права та іноземної мови, які повинні надати студентам конкретні вказівки щодо виконання кожного з цих кроків.

Слід свідомо обмежувати студентів читати та спілкуватися рідною мовою під час переходу. Мета полягає в тому, щоб уникнути буквального перекладу, який є природним процесом мислення для людей, чия мова не є рідною. Чим більше студенти використовують для перекладу словники рідної мови, тим більше вони дотримуються граматичної будови та порядку слів рідної мови під час мовлення іноземною мовою. У результаті їх спілкування звучить незграбно, хоча часто зрозуміло. Крім того, словниковий переклад на іншу мову не завжди

передає різні значення, пов'язані з окремими термінами, і іноді розуміється майже інтуїтивно. Оскільки спілкування з юристами вимагає високого рівня володіння мовою, важливо усунути ці тонкі помилки у виборі професійних термінів, граматики та порядку слів. Хоча думки й аналіз можна зрозуміти незалежно від цих деталей, важливо усунути неточності для створення чітких, точних і лаконічних усних і письмових презентацій і результатів роботи. Оскільки більшість студентів уже мають хорошу мовну базу, їм потрібно буде лише говорити, читати, писати та думати мовою деякий час, перш ніж вони досягнуть високого рівня професійної англійської чи іншої іноземної мови. Згодом їхній мозок буде складати речення переважно іноземною мовою за необхідності, а не рідною. Словниковий запас розвиватиметься, і студенти поступово звільнятимуться від мовних обмежень висловлювання. Юристи повинні думати тією мовою, якою вони практикують право. Якщо вони зможуть цього досягти, їхнє професійне спілкування, ймовірно, набуде рівня спілкування юристів, які є носіями мови [12, р. 116].

На додаток до перетворення способу своїх загальних думок англійською мовою, студенти-юристи повинні зосередитися на перетворенні своїх думок, висловлювань і листів у відповідну іншомовну юридичну термінологію. Студентам доведеться вивчити та запам'ятати абсолютно нову професійну лексику, яку вони включатимуть у свої юридичні комунікації та робочі продукти. Викладач може допомогти студентам скласти тезаурус та списки нових термінів, які мають вирішальне значення для їхніх загальних знань із права та конкретної спеціальності. Рекомендується порадити студентам починати з читання принаймні двох судових рішень на день. Під час читання студенти повинні скласти список незнайомих юридичних термінів, які потрібно додати до свого активного юридичного іншомовного словника. При цьому важливо зауважити, що майбутні юристи повинні скласти і розташувати терміни в логічній послідовності. Такі списки будуть корисні для студентів, коли вони будуть розвивати свій юридичний текст. У письмовій формі вони повинні постійно

включати такі професійні терміни в свій юридичний аналіз. Згодом студенти ознайомляться з відповідними юридичними термінами та навчатися ними користуватися.

Рекомендується застосовувати описані стратегії в усіх аспектах студентського життя та індивідуального навчання. Крім усіх переваг, описаних вище, цей вид вправ підкреслить важливість навичок слухання та пильної уваги до деталей, які є вирішальними для успішного юриста [14, р. 220]. Крім того, слід запропонувати студентам скласти список нових юридичних термінів та будь-яких інших слів, які вони зустріли, і запропонувати ситуації, у яких така термінологія може бути використана.

Успішні юристи повинні мислити, аналізувати та спілкуватися однією професійною мовою, і використання цих кроків допоможе студентам, які вивчають іноземну мову, досягти цієї мети, коли вони вивчають право в будь-якої іншої країні. Таким чином, студенти повинні перекласти своє загальне мислення на іноземну мову; написання та аналіз, пов'язані з правом, у те, що є прийнятним у міжнародній юридичній спільноті. Викладачі права повинні надавати студентам керівництво та підтримку під час цього процесу. У результаті студенти відчують повне занурення в нове іншомовне середовище та зможуть успішно інтегруватися в іншомовну професійну культуру.

Висновки. Методи викладання іноземної мови змінюються залежно від вимог студентів та їх рівня володіння мовою. Викладання юридичної іноземної мови передбачає певні труднощі для викладачів із таких причин: підвищений інтерес студентів до юридичних предметів і відсутність інтересу до вивчення вузькоспеціальної термінології іноземною мовою; різні рівні володіння студентами іноземною мовою.

На додаток до бажання досягти успіху у викладанні та переконатися, що студенти визнають важливість юридичної іноземної мови в їхній майбутній професійній діяльності, викладачі також несуть відповідальність за те, щоб допомогти студентам продовжити роботу з викликами ринку праці. Бажаним

результатом навчання юридичної іноземної мови є надання студентам здатності формулювати висловлювання за допомогою специфічної термінології і водночас розвивати свої уявлення про право праїни, мова якої вивчається. Щоб належним чином працювати в галузі міжнародної юридичної англійської мови, студенти повинні вміти розвивати юридичний словниковий запас за допомогою юридичних текстів і висловлюватися, надаючи усну юридичну інформацію іноземною мовою.

Мета досягається через певні особливості викладання іноземної мови студентам права: розробка автентичних юридичних текстів, лінгвістичні функції, специфічні для юридичних текстів, і вивчення нової юридичної лексики. Практика показує, що викладачі англійської мови стикаються зі складною проблемою студентів, які більше зосереджуються на юридичних предметах. З цієї причини, а також через обмежену кількість годин для курсу юридичної англійської мови, ми рекомендуємо прведенн бінарних занять разом із викладачами правових дисциплін, які зможуть надати необхідних обсяг термінів з основних тем, які студент повинен знати після закінчення цього курсу: юридична практика; корпоративне, договірне, трудове право; інтелектуальна власність; конкурентне право; транснаціональне комерційне право тощо.

Список використаних джерел

1. Аргатюк І.В. Modern methods of teaching English language. *Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тенденції*: матеріали доповідей VI всеукраїнської науково-практичної конференції (22 лютого 2024 року). Харків, 2024. С. 11-18.
2. Atmowardoyo H., Sakkir G. Effects of best-practice based materials in receptive language learning behaviours in improving receptive language skills. *Linguistics and Culture Review*, 2021. 5(S1), P. 1313-1334.
3. Hosseini H. M., Ejtehadi A., Hosseini M. M. Flipping Microlearning-Based EFL Classroom to Enhance Learners' Self-Regulation. *Language Teaching Research Quarterly*, 2020. № 20. P. 43-59.
4. Larsen-Freeman D. Techniques and principles in language teaching. Oxford:

Oxford university Press, 2008. 192 p.

5. Leatherman J. L., Cleveland L. M. Student exam performance in flipped classroom sections is similar to that in active learning sections, and satisfaction with the flipped classroom hinges on attitudes toward learning from videos. *Journal of Biological Education*, 2020. №54(3). P. 328-344.

6. Öztürk M., Çakıroğlu Ü. Flipped learning design in EFL classrooms: implementing self-regulated learning strategies to develop language skills. *Smart Learning Environments*, 2021. №8(1). P 1-20.

7. Rasheed R. A., Kamsin A., Abdullah N. A., Kakudi H. A., Ali A. S., Musa A. S., Yahaya A. S. Self-regulated learning in flipped classrooms: A systematic literature review. *International Journal of Information and Education Technology*, 2020. №10(11). P. 848-853.

8. Shih H. C. J., Huang S. H. C. College students' metacognitive strategy use in an EFL flipped classroom. *Computer Assisted Language Learning*, 2020. №33(7). P. 755-784.

9. Schmitt N. *Vocabulary in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 224 p.

10. Sousa C. R., Padovani R. D. Assertive skills: a comparison of two group interventions with Brazilian university students. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 2021. №34. P. 1-9.

11. Spahiu I., Kryeziu, N. A contrastive study of grammar translation method and direct method in teaching of English language to primary school pupils. *Linguistics and Culture Review*, 2021. 5(S2). P. 1022-1029.

12. Thornbury S. *How to Teach Vocabulary*. Harlow, UK: Pearson Education Limited, 2002. 185 p.

13. Turan Z., Akdag-Cimen B. Flipped classroom in English language teaching: a systematic review. *Computer Assisted Language Learning*, 2020. №33(5-6). P. 590-606.

14. Zou D. Gamified flipped EFL classroom for primary education: student and teacher perceptions. *Journal of Computers in Education*, 2020. № 7(2). P. 213-228.

15. Wong Y. Z. Written, scratch and spelling languages. *Macrolinguistics and Microlinguistics*, 2021. №2(1). P. 51-65.